

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
İLAHİYAT FAKULTESİ DEKANI
Muhterem Saim YEPREM Hocamızın Dikkatine

1974-75 Fatih İ.H.L., 1978-1979 İst. Y.İ.E. mezunu, bir müddet öğretmenlik ve müftülük görevinden sonra 15 yıl Mekke Üniversitesi bünyesinde bulunmuş bir kardeşinizim. Halen fakultenizde okuyan iki kızım var. Gerek üniversitelerde gerekse İ.H.Liselerindeki kızlarımızın başörtüsü sıkıntısını, on çocuğu olan bir aile reisi olarak, yaşıyor ve paylaşıyorum. Bu sebeple idarecilerin üzerindeki baskı ve sıkıntılardan da yakından haberim var; perde arkasını gözetleyebilecek bir çevre içerisindeyim.

Muhterem Hocam

Hoşgörü ve anlayışla karşılayacağımızı ümit ederek bazı hususları sizlere hatırlatmayı yararlı gördüm.

Bilindiği gibi Türkiye "İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi" ni Bakanlar Kurulu'nun 6 Nisan 1949 tarihli toplantısında kabul etmiş 27 Mayıs 1949 tarih 7217 sayılı Resmi Gazetede yayınlamıştır. Bu beyannamenin 18. maddesi : "Her şahsın fikir, vicdan ve din hürriyetine hakkı vardır; bu hak, din veya kanaat değiştirmek hürriyetini, dinini veya kanaatinin tek başına veya topluca, açık olarak veya özel surette, öğretim, tatbikat, ibadet ve ayinlerle izhar etmek hürriyetini gerektirir." ifadesine yer verdiği gibi 30. maddesi de: "İş bu beyannamenin hiçbir hükmü içinde ilan olunan hak ve hürriyetlerin bir devlet, zümre veya fert, tarafından yok edilmesini güden bir faaliyete girişmeye veya bilfiil bunu işlemeye her hangi bir hak gerektirir mahiyette yorumlanamaz." demektedir.

Yine yönetim hukukunun kaynak çeşitlerine baktığımızda " kaynakların bir kısmı bağlayıcı bir kısmı da yardımcı niteliktedir. Yasa, tüzük, yönetmelik gibi kaynaklar bağlayıcı kaynaklardır. Bu kaynaklara uymak zorunludur. Buna karşılık, öğretme ve yargı kararları gibi kaynaklar, yardımcı kaynaklardır. Bunları bağlayıcılık nitelikleri yoktur.

Uyulması zorunlu olan kaynaklar da kendi içinde " yazılı olanlar" ve "yazılı olmayanlar" diye ikiye ayrılır. Yazılı kaynaklar arasında, Anayasa, yasa, tüzük, yönetmelik, uluslararası antlaşmalar gibi kaynaklar yer alır. Yazısız kaynaklar arasında en önemlisi, gelenek hukuku ve hukukun genel ilkeleridir.

Yazılı kaynaklar arasında sıralama da yapılır. En üstte Anayasa olmak üzere yukarıdan aşağıya doğru yasalar, tüzükler ve yönetmelikler yer alır. Bu sıralama hem geçerlilik, hem soyutluk bakımından yapılmaktadır. Buna göre hiçbir kural, kendinden üstte bulunana aykırı olamaz." nitekim Anayasanın 11. maddesinde "Anayasa hükümleri yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır." Bu kural gereğince, yönetim davranışlarında Anayasaya uyulmak zorundadır. Yönetim Anayasaya aykırı bir işlem yapamaz." denilmektedir. (1)

Bu zaviyeden bakıldığında Anayasanın 24.maddesinde teminat altına alınmış ve " Dini inanç hürriyetinin" bir uzantısı sonucu kıyafetini düzenleyen bir kimsenin bu özgürlüğünü yok edecek tasarruflarda bulunmak temel hakların "yönetmeliklerle düzenlenmesi" gibi açık bir hukuk hatasına sebebiyet verir ki bu da hukuk devleti ilkesi ile bağdaşamaz. (2)

Kaldı ki Avrupa İnsan Hakları sözleşmesine ek 1 nolu protokolün 2.maddesi gereğince :

" Kimse tahsil etmek hakkından mahrum edilemez. Devlet, eğitim ve öğretim sahasında deruhte edeceği vazifelerin ifasında, ebeveynin bu eğitim ve öğretimi kendi dini ve felsefi akidelerine göre temin etmek hakkına riayet edecektir." (3)

Yine AGİK Konferansında (9.4): " Her kişi düşünce, vicdan ve din özgürlüğü hakkına sahip olacaktır. Bu hak, din ve inanç değiştirme özgürlüğü ve din ve inancın birey olarak veya başkalarıyla birlikte topluluk halinde, kamuya açık veya özel şekilde ibadet, öğretim, uygulama ve vecibelerin yerine getirilmesi suretiyle dışa vurulması özgürlüğünü de kapsar. Bu hakların kullanılması ancak yasa tarafından öngörülen ve uluslararası normlarla tutarlı sınırlamalara tabi olabilir." kararı alınmış ve Türkiye bu kararı imzalayarak teyit etmiştir. (4)

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin özellikleri ve Anayasanın 90.maddesinin son fıkrasında yer alan, antlaşmaların yasa gücünde olduğu, Anayasaya aykırılığının ileri sürülemeyeceği kuralı dikkate alınır, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Türk hukukundaki yeri ve değeri konusunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılabilir:

- Sözleşme iç hukukun bir parçasıdır; ayrıcalıklı bir yere sahiptir.
- Sözleşme iç hukukta kendiliğinden uygulanır; ayrıca bir düzenleme yapılmasına gerek yoktur.
- Sözleşme'nin Anayasaya aykırılığı ileri sürülemez. Bunun doğal sonucu, sözleşme Anayasaya aykırı bile olsa uygulanır.(5)

Çünkü, yürürlüğe konulan uluslararası antlaşmalar yasa gücündedir; yönetim görevleri yürütenler bunlara uyma zorundadır. (6)

Yine Anayasaya göre "tüzükler, ya yasaların uygulanmasını göstermek, ya da yasaların emrettiği durumları düzenlemek için çıkarılır." "Kısaca söylemek gerekirse; tüzüklerin her zaman bir yasaya dayanması gerekir. Yasa ile düzenlenmemiş bir konuda tüzük çıkarılamaz." "Başbakanlık, Bakanlıklar ve kamu tüzel kişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikle çıkarabilirler. (m.124)" "Yönetmelikler, tüzük ve yasalara aykırı olamayacakları gibi, diğer üst hukuk kurallarına da aykırı olamazlar. Üst hukuk kurallarını aykırı olan yönetmeliklerin iptali için Danıştay'a dava açılabilir. Yasaya ve tüzüğe aykırı olan yönetmelikler, yargı yerleri tarafından uygulanmaz."(7)

Bir fiilin veya davranış biçiminin "suç" teşkil edebilmesi için kanun ve yönetmeliklerde açıkça tarif edilmesi, ayrıca suçun mevzuatta "ceza" olarak belirlenmiş bir müeyyide ile cezalandırılmış olması gerekir. Başörtüsü için böyle bir durum söz konusu değildir.

Tam tersine Türk ceza kanunu'nun 175.maddesi, din hürriyeti aleyhine işlenen suçları müeyyidelendirmektedir. Bu madde'ye göre "dinlerden birine ait dini işleri veya ibadet ve ayinin yapılmasını men ve ihlal eden kimse" cezalandırılmaktadır. Fiilin işlenmesi sırasında cebir, şiddet, tehdit veya hakaret vaki olmuşsa ceza ağırlaşmaktadır. Yine aynı maddede, bir kimseyi dini inançlarından veya mensup olduğu dinin emirlerini yerine getirmesinden veya yasaklarından kaçınmasından dolayı kınayan veya tezyif veya tahkir eden veya alaya alan kimseye de ceza verileceği belirtilmektedir. Burada başörtüsünün "dini işler"den olduğu bir resmi kurum olan Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu'nun 30.12.1980 tarihli ve 77 sayılı kararı ile de teyid edilmiştir. 12 Eylül 1980 darbesinin akabinde, zor bir dönemde verilen ve daha sonra Anayasa Mahkemesi'nin başörtüsü ile ilgili dava dosyasında da yer alan bu kararda "Müslüman hanımların başlarını örtmeleri, vücutlarının el, yüz ve ayakları dışında kalan kısımlarını aralarında dinen evlenme caiz olan yabancı erkekler yanında açık bulundurmamaları", bazı çevrelerde sanıldığı gibi belli bir zümrenin sonradan ortaya çıkardığı bir adet veya işareti değil, İslâm dininin bir hükmüdür" denilmekte ve kararın gerekçeleri açıklanmaktadır. Kanunla kendisine verilen "din ile ilgili soruların cevaplarını hazırlamak" görevinin gereği olarak Kurul tarafından verilen bu mütalaa başörtüsü takmanın dini bir iş olduğunu ispat etmektedir. (8)

Sonuç ve Hülasa olarak:

- 1- 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun Ek 17. Maddesine göre, yürürlükteki kanunlara aykırı olmamak kaydıyla üniversitelerdeki kılık ve kıyafet serbesttir. Kadın kıyafeti ile ilgili yürürlükte yasaklayıcı bir hukuki düzenleme yoktur. Şu halde kız öğrencilerin başörtüsü dahil her türlü kıyafetinin serbest olduğu,
- 2- Bu kanun hükmüyle ilgili iptal talebiyle açılan davayı Anayasa Mahkemesi reddetmiştir. Mahkemenin T.B.M.M. nin yerine geçerek bir yasal düzenleme yapması yasakladığına göre, gerekçesi bağlayıcı değildir. Aslında mahkeme de başörtüsü yürürlükteki şu kanunun şu maddesine aykırıdır diyememiştir. Kaldı ki, başörtüsü, yürürlükteki kanunlara aykırı olmuş olsa, sadece üniversitede değil, her yerde yasaklanmış olması gerektiği,
- 3- Başörtüsü yasalara aykırı olsa bile, ayrıca kanun ve yönetmeliklerde bir suç olarak kabul edilip bir ceza ile müeyyidelendirilmedikçe başörtülü öğrenciler hakkında bir işlem yapmak mümkün olmadığı açık bir gerçektir. (9)

Muhterem Hocam

Yukarıda işaret edilen gerçekleri bütün idareciler gibi sizlerin de bildiğinden şüphem yok. Anlayamadığım nokta ise, Hak – Hukuk tanımaz zorbalarm cesaretine karşı, hakkı-hukuku, gerçekleri savunması gereken aydınlarımızın “korku travmasına” tutulmuş olması, ilahiyatçılarımızın hukuki, kanuni ve dini gerçekleri açıklamayan, müsteşrik tıynetli, bilinçsiz tutum ve davranışlarıdır.

Muhterem Hocam

Sırf başörtüsüz resim vermediği için kayıt tazelemesine fırsat verilmeyen kız öğrencilerimizin eğitim hakkını engellemenin kanuni bir dayanağı olmadığı inkar kabul etmez bir gerçek değil midir? Böyle bir zorbalığa ilahiyatçı bir aydın nasıl alet olabilir? Arada sizler gibi hürmet edilen şahsiyetlerin varlığı zorbalarm işini kolaylaştırıyor mu?

Şuara suresinin 227. ayetinde: “Ancak iman edip iyi işler yapanlar, Allah’ı çok çok ananlar ve haksızlığa uğradıklarında savunanlar başkadır. Haksızlık edenler, hangi dönüşe (hangi akıbete) döndürüleceklerini yakında bileceklerdir.” şeklindeki Allah’ın ikazını nasıl unutabiliriz?

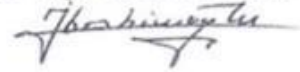
Hakka, hukuka, dine saygılı ve bağlı olanlar, zorbalarm kadar cesur olmadıkça, onların emellerine alet olmaktan nasıl kurtulabiliriz? Bizim temel sıkıntımız; canımız, çocuklarımız ve vergilerimizle kurup yaşattığımız kurumlarda çığnenen haklarımızın bütününe sahip çıkmayıp değil midir?

Sizleri Hak-Hukuk tanımaz zorbalarm alet olmamaya, uygulamak zorunda olduğunuz talimatlarını uygulamama cesareti göstermeye davet ediyorum,

Gereğini saygıyla arz ediyorum.

29/09/00

A. Ziya İBRAHİMOĞLU

Tel: 0.212.5344241
Fax: 0.212.5316313

-
- (1) Şeref Görübbüyük, Türkiye'nin İdarı Yapısı sahife 41 – 42 – 43
  - (2) Hukuk Dünyası, Kararlar sahife 133 (Ekim 98)
  - (3) Resmi Gazete, 19 Mart 1954 tarih 8662 sayılı madde 2
  - (4) 29 Haziran 1990 AİHK İnsan Boyut Konferansı Kopenhag Toplantısı belgesi
  - (5) Hukuk Dünyası Nisan 98 sayı, sahife 100
  - (6) Şeref Görübbüyük, Türkiye'nin İdarı Yapısı sahife 51, T.C. Anayasası madde 90
  - (7) Şeref Görübbüyük, Türkiye'nin İdarı Yapısı sahife 60, T.C. Anayasası madde 124
  - (8) Hukuk Dünyası, Kasım 97 sahife 78
  - (9) Hukuk Dünyası, Kasım 97 sahife 79

  - (*) “Devlet memurlarından her kim bir şahıs veya memur hakkında memuriyetine ait vazifeyi suistimal ile kanun ve nizamın tayin ettiği ahvalden başka surette keyfi bir muamele yapar veya yapılmasını emreder veya ettirirse altı aydan üç seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu muamelede hususi maksat veya siyasi saik veya sebep mevcut ise cezası üçtebirden yarıya kadar artırılır.”